

TABOR

Leto: III.

Maribor, sobota 1. julija 1922.

Številka: 145.

Pacifizem.

Lepa je ta beseda, tako lepa, da človeku vedno postane toplo pri srcu, ko jo sliši. Spada k tistim velikim geslom, ki jih je prinesla v Evropo mlada demokratična družba. Bratstvo, enakost in svoboda! Kdo bi ne pristavil še eno: svetovni mir! Kdor ni doživel med vojno v lastni notranjosti ogromnega pomena te besede, temu bomo zaman pridigali o svetovnem miru. Hvala Bogu, da je število ljudi, ki so se naučili samo to, da je vojna doba so se naučili samo to, da je vojna doba zelo interesanten pojav, na pr. tako kakor velika konjska tekma. — Pacifizem je na programu; drug za drugim veliki državniki in — nota bene, odlični vojskovodje — prestopajo v tabor oznanjevalcev miru, tako da bi si človek mislil: kmalu bo napočila zlata doba vsemu človeškemu rodu. Za Wilsonom se je postavil med pacifistične dronjavnike Lloyd George, ki ne more končati nobenega svojega govora brez primarne aluzije na svetovni mir. V Washingtonu so razpravljali o njem in sklenili kar 10 letni mir na daljnem Pacifiku; v Genovi so se pogajali in sklenili večmesečno evropsko premirje. Ravnokar razpošilja pacifistična vabila g. Čičerin in po vsem rdečem, rdečkastem, ultrardečem časopisju maršala Evrope se razpreda velika pacifistična propaganda.

Kaj naj rečemo k temu? Smo li pacifisti? Da, vsak moderno in napredno misleči človek nosi v svojem srcu humanistične ideale in eden izmed teh je nedvomno svetovni mir in sporazum med narodi. Čim bolj se bodo humanistični ideali utrjevali v ljudskih srcih, čim več bo ljudi, ki bodo pravilno razumevali in konsekvntno sledili ideale današnje civilizacije, ki so koncem koncev tudi ideali čistega krščanstva, budizma in drugih religij, tem več bo pogojev za uspeh pacifističnega gibanja. Odkrito pa moramo reči, da smo zelo skeptični, da, nezaupljivi napram pacifizmu, ki je postal agitacijsko geslo gotovih strank in katerega izkoriščajo tako, kakor je cerkvena hijerarhija izkoriščala in še izkorišča vzvišeni evanđeljski nauk.

Zanimivo je, da so se pacifistične propagande oprijeli zlasti Nemci, oni nared, ki je celo tisočletje gojil v Evropi »Faustrecht« to je pravico močnejšega in s tem načelom preprečil razvoj nove Evrope. Samo oni, ki namenoma ali iz kakih postranskih interesov »pozabljajo«, zakaj in s kakim programom je nemški narod stopil v vojno — pravimo narod, ker je bila avstrijska monarhija igračka vsenemškega nacionalizma — more danes prodajati časnikarske fraze o nedolžnosti Nemčije, o francoski reakciji itd. Naravnost smešna je trditev, da je ta narod postal kar čez noč miroljuben in krotak kakor jagnje, dočim so njegovi nasprotniki sami volkovi in hijene. Narodi se ne izpreminjajo v 4 letih, ne izpremene svoje duše, ne uničijo svojih tradicij, če se pod pritiskom zunanjih dogodkov izpremeni režim. Vsi naši ljudje, ki potujejo po Nemčiji, vedo povedati, kako malo se je izpremenilo »das deutsche Wesen« in kako redka so znamenja, da bi ta veliki narod kakal k mirovnim ciljem. Celo zmerni politični krogi smatrajo versaillesko pogodbo za čunjo papirja, katere koščki bodo neusmiljeno frčali po zraku, ko napoči tista ura.

To je dejansko razpoloženje nemškega ljudstva in nam ne preostane drugega, kakor da ga prištejemo k faktorjem evropske politične družbe. Ne gre za to, ali nam je to ljubo ali ne, se li s tem strinjamo ali ne strinjamo:

Odločna akcija naše vlade zoper vpade bolgarskih komitašev.

Beograd, 30. junija. (Izvirno.) Minister za zunanje zadeve je zbral potrebne podatke, ki govorijo za to, da je bolgarska vlada udeležena na vojnih vpadih bolgarskih komitašev v našo državo in da jih pomaga spravljati na naše ozemlje v južni Srbiji. Naš poslanik v Sofiji Rakić je bil pozvan v Beograd in pričakuje njegov prihod danes. V vladnem predsedstvu se bo vršila ožja konferenca med Pašićem, Ninčićem in poslanikom Rakićem. Kakor izvemo, bo naša vlada v zadevi bolgarskih komitaških vpadov na naše ozem-

lje uvedla akcijo, o kateri bo obveščena tudi zveza narodov. Najbrže bo tudi minister za zunanje zadeve dr. Ninčić v svojem ekspezeju o zunanji politiki v narodni skupščini prihodnji četrtek povodom budžetne debate govoril o naši politiki napram Bolgarski.

Beograd, 30. junija. (Izv.) Danes je prispel naš poslanik v Sofiji Rakić v Beograd. Poklican je bil od ministra za zunanje zadeve dr. Ninčića, da se sestavi nota na zvezo narodov kot odgovor na bolgarsko noto. Rumunija in Grčija bosta postopali skupno z nami.

Zadeva Stejičevega pomiloščenja.

Beograd, 30. jun. (Izv.) Včeraj dopoldne sta ministra Pribičević in Trifković min. preds. Pašiću poročala o avdijenci pri kralju Aleksandru na Bledu. Glede poročil o pomiloščenju atentatorja Stejića je izjavil aktivni minister napram nekemu novinarju, da ta zadeva še ni končana. Prošnjo

Stejičeve rodbine za pomiloščenje je dvorni maršal predložil kralju, osebno pa v zadevi ni nihče interveniral pri kralju. Kralj Aleksander je pač že davno poprej izrekel željo, da pomilosti atentatorja, a sklep vlade se je glasil drugače in zadeva še vedno čaka rešitve.

Ceški legijonarji v Zagrebu.

Zagreb, 30. jun. (Izv.) Predvčeraj zjutraj je prišla semkaj deputacija čeških legijonarjev, da vrnejo jugoslovenskim legijonarjem obisk pred letom dni. Bili so slovesno sprejeti. Udeležili so se vidovdanskih slavnosti, si ogledali vselej, prisostvovali sokolski akademiji, gledaljski predstavi

ter veliki nogometni tekmi. Včeraj so se vršili izleti, zvečer pa je bil na čast gostom diné v jugoslov. kazini, kate-rega sta se udeležila tudi pokr. namestnik Demetrović in vojaški poveljnik Dusaković. Danes zjutraj so češki legijonarji odpotovali.

Zasledovanje Rathenauovih morilcev.

DKU Berlin, 29. junija. Zakonska osnova o zaščiti republike je bila včeraj predložena kabinetu, ki jo je odobrili. Danes pride v pretres pri državnem svetu in potem v parlamentu. V glavnem je osnova zgrajena po predlogih državnega predsednika ter je mnogo ostrejša, kakor pa je bilo prvotno.

DKU Berlin, 29. junija. Kakor doznavamo »Vossische Zeitung« od politične policije, zasleduje policija od torka dalje neprestano sled za morilce dr. Rathenaua. V noči od ponedeljka na torek je aretirala prvega sotrudnika pri atentatu. Po izpovedbah aretirane-ga in po materialu, katerega so našli pri njem, je policija uvedla nadaljno zasledovanje, ki je pokazalo, da je na pravi poti. V »Vorwärtsu« objavlja nek bivši član organizacije »C« odprto pismo na nacionaliste, v katerih jih dolži, da stoje v zvezi s to organizacijo. Svojo obdolžitev podkrepjuje z navedbami posameznih slučajev, kateri so mu osebno znani in pri katerih je sam sodeloval.

DKU Berlin, 29. junija. Danes dopoldne je bil aretiran v bližini

Frankfurta ob Odri eden izmed morilcev zunanjskega ministra dra. Rathenaua 21 letni Ernst Werner Techow. Aretirani je vodil avtomobil, v katerem sta sedela druga dva atentatorja.

DKU Berlin, 29. jun. (Wolff). Policija je zaprla dva tukajšnja trgovca, ki sta lastnika avtogaraže, v kateri je bil skrit avtomobil, ki je bil rabljen pri umoru. Dalje so zaprli dva gimnazijca, ki jima je dokazano, da sta pripomogla k uspehu umora. Med nanovo aretiranimi je brat že prej zaprtega Ernesta Wernerja Techowa.

DKU Berlin, 29. jun. Berlinska policija je aretirala lajtnanta v r. in pravnika Güntherja, ki mu je dokazano, da je ne le vedel za umor Rathenaua, ampak da je tudi sodeloval. — Günther je bil navzoč pri predsvetovanjih, v katerih se je razpravljalo načrt umora, v nekem berlinskem predmestju, ter je storilec šel na roko. — Našel je zanje garažo, v katero so po umoru spravili avtomobil, ki so ga rabili pri umoru. V posesti Güntherja so našli pisma v Helffericha, Ludendorffa, Jagowa in Westarpa.

Boji irske vlade z ustaši.

DKU Dublin, 28. junija. (Reut.) Ob dveh popoldne so se nadaljevali boji med okupacijskimi četami in ne-regularnimi tolpmi, ki so zasedle Four Courts in Fowler Hall. Fowler Hall gori, Okrog poldneva je bilo videti, kako so se vstaši umikali iz opustošenega dela Four Courts v klet te palače. — Državne čete so prenehale s topovskim ognjem, da bi po možnosti obvarovale poslopje. Njihove izgube so neznatne. V ostalih delih mesta je življenje zopet živahno kakor prej. Vse potnike, ki prihajajo v Dublin, preiščejo najstrožje. Glasom zadnje vesti, ki so jo prejeli listi iz Dublina, so ustaši že zapustili nekatera dele zasedenih palač.

DKU Dublin, 29. jun. (Reuter). Obstrelevanje Four Courts se je nadaljevalo do 8. ure. Redne čete so vdrele v jetnišnico Drogheda, katero so vstaši zasedli.

Borza.

Zagreb, 30. junija. (Predborza. Izvirno). Pariz 6.625, Curih 14.75, London 3.44, Berlin 22.375, Dunaj 0.4125, Praga 1.51, Italija 3.70—3.71, Newyork 77, Budimpešta 7.875.

Curih, 30. junija. (Predborza. Izvirno). Pariz 44.10, Zagreb 1.65, London 23.27, Berlin 1.48, Praga 10.10, Italija 24.70, Newyork 527 $\frac{3}{4}$, Dunaj 0.02 $\frac{1}{2}$ —0.02 $\frac{1}{8}$, Budimpešta 0.51, Varšava 0.11 $\frac{1}{2}$.

saj je tudi v metežu svetovne vojne odpovedala individualna volja in se uklonila pred dejstvi, ki jih nikdo ni pričakoval in ki so bila neštetim ljudem zoperna.

Nemčija tedaj ni pacifistična sila in še dolgo časa ne bo, zakaj pacifizem se ne da izsiliti in narodi dosepejo k nje-mu, ko njihov karakter dozori in stopi v oni štadij, ki ga danes kaže na pr. anglosaška rasa. Istotako neiskren in nenaraven je ruski pacifizem, kakor ga oznanjujejo boljševiki. Ni je večje laži, kakor če govorijo poveljniki rdeče armade in agitatorji svetovne revolucije o svojih mirovnih stremljenjih. Ruski komunisti so naravnost izdali, opljuvali in poteptali pacifistične ideale in danes so samo za to pacifisti, da mešajo pojme in podrejujejo človeško misel jezuitski inkviziciji.

Mi Slovani, ki smo se komaj osvobodili nemškega »Faustrechta« in si zgradili samostojne države, moramo biti zelo previdni. Rusija nas uči, kam zaide narod, ki se slepo oprijema tujih idej. Leonardo da Vinci je baje v svojem vrtu vzgojil strupene breskve. Bile so divne in zapeljive, a njihov sok je bil smrtonosen. Takih breskev je danes vse polno na drevesu življenja. Imajo različna imena, ponajveč abstraktna in idealna: lepe so, a strupene. Tudi pri pacifističnih breskvah moramo biti previdni. Gojimo miroljubnost v samem sebi, izpolnjujmo svoj značaj, a izogibajmo se tujih idej, ki jih naši nasprotniki še niso prežkusili na samem sebi. Ne zaslepljajmo se s teorijami: Grau, Freund, ist jede Theorie und grün des Lebens goldner Baum. (Goethe.)

Dr. R. Pipuš:

Prazniki.

(Konec.)

Mi imamo torej samo eden narodni praznik, to je dan 1. decembra. Kako pa se naj proslavlja ta narodni praznik, pa še do sedaj nikjer ni zakonito določeno. Ker velja pri nas še vedno avstrijski obrtni red in ker prepoveduje ta obrtni red delo samo ob nedeljah, sledi iz tega, da do sedaj še nimamo prepovedi, ki bi branila delo dne 1. decembra. Tačas še torej ni dopustno kaznovati trgovca ali obrtnika, ako se v njegovem obratu dela dne 1. decembra. Delavca, ki bode brez gospodarjevega dovoljenja dne 1. decembra izostal od dela, bodo zadele vse posledice, katere so po zakonu združene s samovoljnimi zapuščanjem dela.

Ker so v sodnem poslovniku izcrpno naštetih prazniki, ki veljajo za sodnijske, med njimi pa ni narodni praznik 1. decembra, torej pri sodnem postopanju prvi dan decembra ne velja kot praznik. Če mora kdo tožbo ali pritožbo vložiti do 1. decembra, pa bode jo vložil šele dne 2. decembra, bode njegova tožba ali pritožba zamujena. To je važno zlasti za odvetniške in notarske pisarne.

Zakonito torej tudi kraljev rojstni dan ni vpeljan kot praznik. S tem pa seveda ni rečeno, da se ta dan ne bo primerno proslavljala. Umestno je, da se prebivalstvo pri takih priložnostih spominja svojega vladarja in to tudi na zunaj pokaže. Vrednost ima pa tako proslavljanje, kakor vse dinastične in državne manifestacije naroda, le tedaj, če se vršijo radovoljno, torej brez zunanjskega pritiska. V tem oziru se je pa pri nas že mnogo grešilo. Niso se samo vsak čas od poklicanih in nepoklicanih strani proglašali novi prazniki, ampak rabila so se celo teroristična sredstva za proslavljanje teh praznikov. To postopanje je bilo morda do-

bro namenjeno, a je rodilo ravno nasprotni učinek, kakor bi ga bilo moralo roditi. Dinastični, monarhični in državni čut, ki bi se naj s tem postopanjem utrudil, se je neprimerno oškodoval. To nepremišljeno in protizakonito postopanje, za katerim so navadno stali vladni organi, je nagnalo mnogo prebivalstva v republikanski in protidržavni tabor. Tudi najlepša in najboljša stvar postane človeku zoprna, če se mu preveč vsiljuje. To vsiljevanje različnih državnih in narodnih praznikov je povzročilo tudi našemu narodnemu gospostvu neizmerno škodo. Gotovo je umestno, da se v monarhičnih državah slavijo tudi važni dogodki v vladarjevi rodbini, saj imajo tudi državni pomen. Ali tu je treba prave mere. Odkrit značaj in moški ponos demokratičnega državljanja je več vreden in se bolj strinja z zvestobo in udanostjo proti vladarju in njegovi rodbini, kakor pa bizantizem in servilizem, ki ustvarja neznačajne in hinavce. V državi, kjer se vedno slišijo pritožbe o draginji ter o posurovelosti in slabih učnih uspehih mladine, ni umestno, da se ljudstvo napeljuje k nedelavnosti in potratnosti, mladina pa k pohajkovanju. Pri nas pa samih praznikov in veselje ni konec ne kraja. Pri nas šolska mladina meseca junija vsega skupaj ni imela niti 15 dni šole. Več kakor polovica odpadce torej na razne praznike in počitnice.

Prebivalstvo v Jugoslaviji pripada različnim veroizpovedanjem. V največjem številu so zastopana tri, namreč: pravoslavno, katoliško in mohamedansko. Vsako teh veroizpovedanj ima svoje praznike. Ni dvoma, da bodo se pripadniki raznih veroizpovedanj v naši državi vedno bolj pomešali. To bodo napravilo velike težave tako uradom kakor tudi pridobitnim slojem. Nikogar ne moremo siliti, naj praznuje tudi pridobitnim slojem. Nikogar ne moremo siliti, naj praznuje tudi praznike njemu tujih veroizpovedanj, na drugi strani pa bode spet težko, siliti prebivalstvo, da praznikov svojega veroizpovedanja ne praznuje. V interesu države in prebivalstva bi torej bilo, če bi se v tem oziru doseglo vsaj v bistvu neko edinstvo, da bi se po mogočnosti prazniki raznih veroizpovedanj slavili ob istih dneh. Najbolje bi se to menda doseglo med katoliškim in pravoslavnim veroizpovedanjem, če bi pravoslavna cerkev sledila vzgledu države ter vpeljala Gregorjanski koledar. — Potem pa bi se morda s posredovanjem vlade pri obojestranski dobri volji gotovo dala stvar urediti tako, da bi se vsaj tisti prazniki, ki slavita obe veroizpovedanja, praznovali sočasno.

Politične vesti.

Prvo zблиžanje med radikalno in klerikalno stranko se je izvršilo na originalen način ne v Beogradu in v parlamentu, marveč v — Gornji Radgoni.

Radivoj Rehar:

Ob sklepu sezone.

Ne nameravam se zaenkrat še pečati z obširno in temeljito oceno letošnje naše gledališke sezone, za danes hočem omeniti le nekaj splošnih misli o njenem poteku ter o programu, ki naj bi si ga gledališko vodstvo osvojilo za prihodnje leto.

Začetek letošnje sezone je bil precej ponesrečen, deloma ker se je pričela v Narodnem domu, deloma pa, ker se je pričela s eksperimenti, za katere v Mariboru še ni bilo publike. Za svojo osebo nisem nasprotnik nove struje, katero predstavlja g. Skrbinšek, strinjam se z njim v večini točk, ne odobravam pa njegove metode, po kateri je skušal to strujo uveljaviti. Revolucija, ki ne sledi sistematični in temeljni predpripravi, mora propasti, tako v politiki, kakor v umetnosti, kajti ni dovolj, da pojmi svojo nalogo le voditelj, pojmiti jo mora tudi ljudstvo, ker le v takem ljudstvu, ki jih pojmi in razume ter ve za kaj gre, najdemo lahko zaslombo, pomoč in sotrudništvo. Voditelji našega gledališča v početku letošnje sezone se tega niso zavedali, zato pa so tudi ostali večinoma voditelji brez armade, kar ni škodovalo le gledališču kot takemu, ampak tudi njihovi visokim ciljem,

Tam izhajata lista »Murska Straža« (klerikalni) in »Samouprava« (radikalni). »Samouprava« je v 2. številki prinesla članek »Mi in Nemečev«, ki v njem precizira stališče narodno-radikalne stranke do Nemečev. — »Murska Straža« je ta članek ponatisnila dobesedno, samo da je mesto »Narodno-radikalna stranka« postavila »Slovenska ljudska stranka«. To bi pomenilo, da imata obe stranki v tem prašanju enake nazore. Ampak »Murska Straža« je nehoti udarila po zobeh sebe in svoje klerikalne zaščitnike, ko je prinesla pod firmo Slov. ljudske stranke sledečo besede: »Naša stranka je načeloma protivna vsaki plemenski stranki... Čas za plemenske in narodnostne boje je minul in take stranke so postale nepotrebne. Opravičene so samo politične parlamentarne stranke. Naša stranka ne stoji na plemenskem stališču, ne stoji tudi na rasnem stališču, njen član je lahko vsak državljan brez razlike vere, plemena in rase«. Soditi bi bilo, da so se klerikalni nazori na potu iz Ljubljane in Maribora v Gornjo Radgono že močno ohladili. Sicer so namreč klerikalci ravno nasprotnega mišljenja o svoji stranki, ki je načeloma plemenska in načeloma verska. Niso vse klerikalne redakcije tako blizu radikalnemu vetru kakor gornjeradgonska.

* Dalmatinska sodba o klerikalni politiki. Splitski »Život« piše dne 20. t. m. o sklepu Slovenske ljudske stranke, da so v njenem okrilju lahko združeni republikanci in monarhisti in pravi med drugim: Prav nič se ne čudimo celjskim sklepom klerikalne stranke. Od prevrata sem smo opetovano imeli priliko podčrtati neiskreno raboto fe nekdanje c. kr. družbe in sicer tudi takrat, ko so nas gotovi ljudje hoteli prepričati, da bodo klerikalci postali konstruktiven element v naši novi državi. In res so po svojih klerikalno-jezuitskih metodah v raznih pokrajinah in raznih momentih izpreminjali taktiko, vedno pa so ostali ne samo nasprotniki današnjega režima, marveč tudi nasprotniki te države. To je tudi decela razumljivo, kajti danes je politika Vatikanu in kvirinela proti Jugoslaviji ena in ista, a naši klerikalci imajo v Vatikanu svojega kralja... »Život« konstatira, da je republikanstvo klerikalcem zgolj ojačanje njihove taktike. Tako demagoštvo in licitiranje na račun državne celote in dinastije je v resnici onemogočevanje državne konsolidacije. Stranka, ki ruši vladajočo stranko, ne atakira države, se ne igra z načeli monarhizma in republikanstva, ampak se mora s svojim moralom, doslednostjo in pravilnostjo pripraviti na to, da eventualno sama prevzame vlado. Ne razumemo, kako bi g. Protić s svojo kombinacijo: Hrv. blok, muslimani, klerikalci in del radikalcev našel potrebno koterijo za prevzem vlade in kako bi se mogla krona nasloniti na tako pisano družbo strank in nazorov. »Život« sklepa, da

ki so bili vsled nerazumevanja profanirani.

Druga velika napaka je bila, da se je skušalo vnesti novo smer v naše gledališče s slabimi igralci, posebno z začetrniki, ki so pač morda imeli nekaj površnih pojmov o hotenju njihovega voditelja, niso pa imeli podlage za širše razumevanje. Resnica je namreč, da prinese nekaj novega, nekaj boljše-ga lahko le oni, ki pozna staro, slabo. Kdor pa tega ne pozna, ta ni kvalificiran za preporoditelja. Mnogo naših igralcev pa ni imelo niti pojma o dovršenosti prejšnje struje, zato tudi niso znali vzeti od starega kar je bilo dobro, slabo pa nadomestiti z novim, boljšim. Često so zmešali slabo stare struje z nezadostno dozorelim novim, kar je neizogibno moralo voditi do diletantstva, ki se je bohotno razpaslo v številnih dramskih predstavah. Vsa izredno velika umetniška potencia g. Skrbinška pri tem ni pomagala veliko. Nedožoreli njegovi sodelavci so ga — ne pojmovali — ampak slepo oponašali in to je vodilo zopet na drugo stransko pot, v karikatuzem.

Dalje je škodovala letošnji sezoni precej tudi pristranost in protekcija. Bodimo odkriti in pošteni ter priznajmo, da je mnogo neuspehov povzročila na eni strani protekcija, katero so uživali nekateri igralci, čeprav je po svoji umetniški kvaliteti niso zaslužili,

je doličnost, s katero klerikalci izgrajajo monarhijo in republiko, skrajna politična nemoralnost.

* K umoru angleškega maršala Wilsona. Umor angleškega maršala Wilsona, ki je — kakor znano — padel kot žrtev atentata, povzročenega po dveh treh, je vzbudil v Angliji in Franciji splošno sožalje in nenavadno pozornost. Celo pariški listi prinašajo dolge kolone in beležijo vsako podrobnost. O umorjenem maršalu sodijo, da je bil eden najspodobnejših angleških častnikov. Osebnost je bil izredno ljubezniv in inteligenten mož. Njegovi vdovi so izrekli sožalje vsi člani dvora, vlade in zastopniki parlamentarnih skupin, poslaniški vsi zavezniki držav in celo predsednik irskega Dail Eireana Griffith. Francoski maršal Foch je dejal o njem: Francija obžaluje njegovo smrt kakor da bi bil njen sin. Maršal sir Henry Wilson je bil rojen 1. 1864 na Irskem in je stopil v britansko armado 1. 1884. V začetku vojne je bil v štabu maršala Frencha. — Vlada ga je poslala v delikatni misiji v Rusijo, po povratku pa mu je bilo poverjeno odlično mesto pri poveljstvu angleško-francoske vojne armade. L. 1918. je bil imenovan za vojnega ministra kot naslednika sira Williana Robertsona in je izvrševal to odgovorno službo v času, ko je Ludendorff podvzel odločilen sunek v angleško armado. L. 1919. je bil imenovan za maršala in povišan v čast barona.

Dnevna kronika.

— Prvi kongres učiteljstva meščanskih šol Jugoslavije. Dne 6. in 7. julija letos se vrši v Zagrebu, v poslopju učiteljskega (Meduličeva ul. 33.) prvi kongres učiteljstva meščanskih šol Jugoslavije in sicer po sledečem redu: Dne 5. ob 16. uri predkonferenca delegatov vseh udruženj. Dne 6. in 7. ob 9. uri kongres s sledečimi točkami: a) pravni in materialni odnosi učiteljstva meščanskih šol, referat g. J. Kovačevića, ravnatelja dvorazredne trgovske šole v Zagrebu; b) načrt zakona za meščanske šole in učni načrt v zakonu, referat g. A. Nadjuvinskega, ravnatelja v Novem Sadu; c) meščanska šola nekoč, sedaj in kakšna bi morala biti v bodočnosti, referat g. Domankovića, ravnatelja v Zagrebu; d) osnutek »Saveza učiteljstva meščanskih šol v Jugoslaviji«, referat g. M. Gjorgjevića, ravnatelja iz Novega Sada; e) osnutek glasila meščanskega šolstva, referat g. D. Humeka, ravnatelja iz Maribora. Eventualije. Po kongresu se vrši ogledovanje zagrebških znamenitosti.

— Unija slovenskih dijakov v Parizu. Iz Pariza poročajo: Dne 21. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor Unije slovenskih dijakov v Parizu. V zastopstvu rektorja Sorbonne je prišel profesor Meillet in otvoril zborovanje,

čestital je dijakom, da so uresničili dolgo zaželjeno Unijo slovenskih narodov, spominjal se Ernesta Denisa in dr. Beneša, katerima se je zahvalil, da je pariška univerza dobila Institut za slovenske študije. V imenu pariške univerze je pozval slovenske dijake, naj nadaljuje delo za edinstvo slovenskih narodov, ki bo nenavadno važna za celo Evropo. Robelja je pozdravil slovenske dijake v imenu drugih dijaških zvez in naglašal, kako sorodnost razuma in čustvovanje zblizuje latinska in slovenska plemena. Rene Henry, profesor visoke šole političnih znanosti, je opozarjal na nujnost tesnega sporazuma Francije s Slovani, da bi bil postavljen krepak zid proti germanski ekspanziji. Končal je z zagotovilom, da Francija nikdar ne dovoli, da bi kdor v bodočnosti napadal Poljake, Čehoslovake in Jugoslovane. Drugi del programa je bil umetniški. Nastopili so tudi ugoslovenski dijaki.

— Velika ljudska veselica v prid gladujoči ruski deci v Ljutomeru. Dne 9. julija priredi krajevni odbor za pomoč gladujoči ruski deci v Ljutomeru veliko ljudsko veselico v Sersenovem logu z začetkom ob 3. uri popoldne. Veselica bode brezdvomno v tem letu največja dobrodelna prireditev v Preleki. Radevolje so objavila svoje sodelovanje pevstva društva v Ljutomeru, Križevcih, Mali nedelji in Stari cesti in tamburaški zbori v Ljutomeru, Križevcih ter Mali nedelji. Imeli bomo prvič priliko poslušati skupen nastop pevskih in tamburaških zborov iz ljutomerskega okoliša. Zabava bode prav raznovrstna, tako da bode prišel vsak na svoj račun. Ze sedaj vzbujajo prireditelji vseobče zanimanje. Jedila in pijače bodo v lastni režiji, cene zmerne. Vstopnina se je določila samo na en dinar za osebo, da bo pristop omogočen vsakomur. Za zunanje goste iz gornjeradganskega okraja je oskrbljen poseben večerni vlak, ki bo vozil ob 10. uri zvečer iz Ljutomera. Občinstvo se opozarja že sedaj na to veselico kot edino svoje vrste.

— Narodni fanatizem nemških učenjakov. Nemški vseučiliški profesorji so bili po večini vedno veliki fanatiki nemškega nacionalizma. To se je pokazalo zlasti med vojno, ko so najodličnejši učenjaki podpisali hujskajoče pozive na vojno proti sovražnikom civilizacije »Francozom in Angležom« in se proglasili za odločne privržence znanega »Aushalten«. Da se njihov mentalitet ni izpremenil, so spoznali dijaki češke tehnike v Pragi, ki so nedavno priredili znanstveno ekskurzijo v Nemčijo. Ko so si hoteli ogledati laboratorije visoke tehnične šole v Berlinu, jih je rektor zavrnil, češ, da Čehom ne dovoli pristopa. V nekem drugem zavodu so dali pritrditi napis, da je obisk dovoljen, a prepovedano govoriti češko. Taki nacionalisti so nemški učenjaki. Za male narode pa seveda imajo polna usta fraz, da se je narod-

doslej še ni udeleževal drugje nego v tehničnem vodstvu. Ako pa se hoče res posvetiti gledališču, potem mora prenehati s svojo službo pri policijskem komisarijatu, ker obojega ni mogoče zmagovati. Časi, ko so bili gledališki intendant obnem tudi uradniki, so že zdavnaj minili. Današnje gledališče potrebuje celih mož. Veliko napako pa so napravili merodajni krogi z imenovanjem takozvanega »gledališkega sosveta«, ki pomeni samo cokljko. Gledališče ni industrijsko, ampak umetniško podjetje, zato je sosvet, ki je pri drugem potreben, pri prvem v napoto. Gledališče je kot umetniški zavod podvrženo javni kritiki in ta je zanj edini merodajni »sosvet«, drugega ne potrebuje, vsaj pri umetniškem delu ne. Če pa se tak sosvet že hoče imeti, potem bi ga morali tvoriti umetniki, ne pa ljudje, ki nimajo z umetnostjo nikakega stika.

Toda pustimo letošnjo sezono ter obrnimo pogled v bodočo. Kakor znanost, zapušča naše gledališče več dosežanj in med njimi tudi nekaj dobrih in najboljših članov. Naloga gledališkega vodstva je, da pravočasno poskrbi za nadomestilo, ako teh res ne more več zadržati. To pa ne bo lahko, kajti dobrih igralcev pri nas v Jugoslaviji, še posebej pa v Sloveniji, ni. Treba pa je, da dobimo res dobre igralce, ker le s takimi je mogoče držati gledališče na

zgoje. Program je bil tako urejen, da niso pokazali Sokolici le prostih vaj, ampak tudi vaje na orodju. Deča je imela igre in druge točke, s čemur je pokazala, kako telovadijo v telovadnicah. Veselje je bilo med občinstvom, ko je videlo, da imajo že mali v sebi čut tekmovanja. Dobili so izmed svojih vrst malega godca, ki jim je brezplačno igral, da so lahko plesali kolo. Točka je bila prav lepa, in opaziti je bilo, da so malčki pred tolikim občinstvom nastopili brez strahu. Telovadba obojega maraščaja v devetnajstih vrstah je pokazala vztrajen trud in vneto telovadec in vaditeljev. Pestra slika orodja in krojev je bila lepa, izvajanje, vaj dobro, le da bi sitni trobentač ne pretrgal tako hitro veselja. Nebo, ki je cel dan mirovalo, je opozarjalo, da treba hitro končati. Marsikateri bi gledal to veselo otročad pred seboj še dolgo. Nedeljska prireditev nam je dokaz, koliko zmore resno delo na podlagi idealnega sistema. Dosti več bi se dalo doseči, če bi imel Sokol dovolj vaditeljev in pa svoj dom. Zato je pa že zadnji čas, da si sezida telovadnico, kjer bo lahko vzgajal svojo mladino. Vaditeljem pa, ki so vztrajali do zadnjega na svojem mestu, naj bodo nedeljska prireditev v spodbudo za nadaljno delo. Zdravo!

Izpred sodišča.

Maribor, 27. junija.

Obsojena komunista.

40 letni, v Szegedin na Madžarskem pristojni mizar Franc Schwarzzenberg iz Slov. Broda in enakoletni, v Pečuh na Madžarskem pristojni strojni ključavničar Jožef Felber na Teznu pri Mariboru sta se danes pred okrožnim sodiščem zagovarjala radi hudodelstva po čl. 1 točka 2 zakona o zaščiti države. Dne 19. avgusta 1921., par dni pred evakuacijo Baranje, je prišlo večje število beguncev iz Pečuha tudi v Osjek. Nastanjeni so bili v veliki baraki. Med temi begunci sta bila tudi današnja obtožena. Kmalu potem so se begunci razpršili po Jugoslaviji. Schwarzzenberg in Felber sta prišla v mariborski okraj, kjer sta našla delo. Felber je ostal od takrat neprenehoma v svoji službi na Teznu pri Mariboru, dočim je Schwarzzenberg kmalu svoje mesto zapustil in se podal na Dunaj, kjer je bil sedež centralnega komiteja komunistov. On je bil poverjen, da ustanovi v Srbiji in Bosni udruženje komunistov. Potoval je v Niš, Senski-Rudnik, Zemun in Osjek, ni pa imel pri svojem delu uspeha. Tudi v Mariboru je ustanovil komunisti Matašan podružnico, katere načelnik je bil Felber. Schwarzzenberg prizna odkrito vse, kar je storil, Felber pa hoče utajiti svoje delovanje. Prizna sicer, da so ga večkrat obiskali komunisti Gerber in soobdolženec, pravi pa, da ni imel nič skupnega z njimi. Schwarzzenberg je bil obsojen na tri leta težke ječe, Felber pa na eno leto zapor. Pri prvem se vračuna v kazni preiskovalni zapor od 4. aprila do 27. junija, pri drugem pa od 24. maja do 27. junija.

— 0 —

Maribor, 26. junija.

Fantovski pretep v Cirkoveh.

Pred senatom okrožnega sodišča so bili obtoženi 22letni najemniški sin Pavel Lubej, 21letni posestniški sin Josip Prosenjak, oba iz Štrazgojne, okraj Ptuj in 24 letni posestniški sin Jernej Medved iz Šikol, okraj Ptuj, in sicer Lubej in Prosenjak radi hudodelstva težke telesne poškodbe po § 143 k. z., Lubej še povrh radi prestopkov po §§ 411 in 431 k. z. ter po čl. 2 in 3 zakona o posesti in nošenju orožja, Medved pa radi hudodelstva težke telesne poškodbe po § 155 a, b, k. z.

Dne 26. decem. 1921 takoj popoldne je vnela v gostilni Antona Goljat v Cirkoveh med fanti iz vasi Gorica, okraj Maribor, in Šikol, okraj Ptuj, na eni, ter onimi iz Štrazgojne, okraj Ptuj, na drugi strani pravcata bitka z ročicami in noži, ki je imela na obeh straneh težke posledice. V prvi grupi je bil posestniški sin Josip Šramelj ubit, pri drugi pa najemniški sin Pavel Lubej težko telesno poškodovan.

Ze predpoldne omenjenega dne sta prišli obe grupi fantov v Goljatovo go-

stilno. Tam so popivali do kake 13. ure, ko se je vnel pretep med njimi. Povod je dal Josip Šramelj, ki je udaril Lubeja za uho. Začela sta se sem in tja ruvati, dokler nista segla po nožih. Lubej se je postavil v kot in vsakega, ki se mu je približal, sunil s svojim majhnim nožičkom, kamor je pač naneslo. Za Šramlja, ki je bil iz Gorice, so se zavzeli fantje iz Gorice in Šikol, za Štrazgojca Lubeja pa fantje iz Štrazgojne. Vnela se je meedsebojna bitka, ki so se je, kolikor je mogla sigurno dognati preiskava, udeležili na eni strani poleg Šramlja brata Jakob, Franc in Rudolf Robar, Jernej Medved in Štefan Sagadin, na drugi strani pa razven Lubeja Josip Prosenjak ter Josip Bauman. Napadalec so se poslužili večinoma nožev. Kako je tepež potekel, se ni dalo natančno dognati. Zunanaj so se pretepali Jakob Robar, Štefan Sagadin in Jernej Medved z ročicami Jožefa Prosenjaka in Jožefa Baumana, ki sta jih napadla z noži. Ta tepež pa je pustil le lahke obojestranske poškodbe za posledico. Slednjič so pridreli z ročicami v gostilno in je Jernej Medved udaril svojega nasprotnika Lubeja s tako silo z ročico po glavi, da se je na mestu zgrudil in izgubil zavest. Šramelj je zadobil pri tepežu dva zabodljaja v hrbet. Eden zabodljaj je šel skozi prsno steno v notranjost prsi ter od tod skozi prepono v trebušno duplino, katera poškodba je povzročila dne 7. januarja smrt Josipa Šramlja. Kdo izmed napadalcev mu je prizadajal to smrtonosno poškodbo, se ni dalo dognati. Pavel Lubej je tudi obtožen, da je pri pretepu Konrada Robarja z nožem lahko ranil in da je na Velikonočno soboto pri procesiji streljal iz pištole in ogrožal varnost ljudi.

Sodba se glasi pri Prosenjaku na dve leti, pri Medvedu na eno leto in Lubeju na 15 mesecev težke ječe. Štefan Sagadin in Jakob Robar pa se bodo zagovarjala pred okrajnim sodiščem v Ptujju radi prestopka lahke telesne poškodbe.

Krvnik.

Spisal: Molislav Rudež.

(Konec.)

— Pa bedak, kako sem jemal rože, smehljaje iz nje milega obličja, ob prsili je dišal njen cvet... Pa ne bo stara, svenela in premrzjena roža rastla zopet v pestrobavni pomladi med bujnim, otrovanim cvetjem... Oh ne, nikdar ne... Žge mi v grlu... Glažek, no, no, pojdi sem... Pa živim!... Oh ja, brez nje... življenje?... Ne, ne... življenje je ljubezen in ni boj za obstanek, nikakor ne, kajti, kar ne izvira iz ljubezni, je mrtvilo. Mrtvila pa ni mogoče obuditi k življenju... Oh, kako je ničevno življenje na svetu, le življenje v idealih, v srcih je preživljanja vredno... Ni več moja?... Kaj bom tu?... Obseden sem, ker sem bolan, bolan, težko bolan... Bolana mi je prošlost in spomin, ker sem gledal skozi motno steklo dušo svoje ljube... Ti prokleta življenje... kam, zdaj? Veliki greh si... in cel svet je velikanska solza, vznikla iz solca. Spulitela bo kakor sanje pri idealnem človeku. Potrtost, žalost, tuga, greh, pokora, to so deli živega vrvenja... Pa pravilo, da je treba znati živeti... da, da... he, žganja, še žganja, večjo mero... Saj je prav, vsakdo mora malo ljubiti... Seveda, pa ona, capa tudi... Ti ženšče, ti... tra, la, la... tra, la, la... Baba, hudič, rep peklenki, fej te bodi... treba hopsa... trala, hopsa... Mara, ženska, vsaka, čisto vse so vlačuge... Človek bi jih najprej pogazil, nato pa zaklal... He, pa kako bi kričala... fej te bodi... Babe... Ženska ni človek, zato tepi jo... Ha, ona ljubi?... Koga?... Moškega?... Žep, žep in varanje... Kakor svinja se vrže človeku pod noge, ne če ji ne pljuše, gorje ti... In če jo raniš, kaj je njej?... Zamežl in praška ni več v očesu... Samo mučijo nas, tepejo, mesarijo in mi jim poljubljamo roke... fej te bodi, prokleta živina... Piti, piti... žganja, žganja, da pozabim... Večero se je že, Milko je sedel za mizo kakor počast. Temni kodri so se mu vili in viseli z glave in padali raz čelo. Poteze bolešči so mu sijale z obraza, oči krvave so lile mrke poglede, pijana usta so blebetala...

— Na... plačam, pa nisem pijan... zdrav sem in k Mari grem, na baba... je vse?... Kaj, hudič, je vse? A?...

Solnce je padalo. Gubilo se je v turbu in krvave solze so ga zalile. Sililo je k počitku, da ne bi gledalo še dalje žalostni dan. Skrilo bi se rado ljudem, svetu in očem, da ne bi bilo zmot in varanja v siju in lesku ljubezni. Zaklelo bi se, nikdar vrtni se na svet, da ne bi gledalo greha, tuge in smrti... A kam naj se skrije, ko človek hrepeni po njem... Saj je upanje v svetlobo...

S sklonjeno glavo je capljaj Milko; gugal se je, mahajoč in loveč se z rokami. Potni obraz, zabuhel in zardel se je zvišal v peklenkomočnih izrazih. Z nagubančenim čelom, s krvavimi očmi je premišljeval in gledal kakor obstreljena groza, ki hoče ugonobiti cel svet. Z otrovanim srcem, z otrovano dušo in ljubeznijo je stikal za neznanim, davno izgubljenim. Iskal je trohico upanja, po livadah zapeljane naklonjenosti. Ni vedel, da premore ženska preobrat v golih trenutkih. In zato je padel na kolena, ker je veroval v čistost...

Solnce je že izginilo; odjelo ga je morje. Skrajno žalosten in žareč se je potapljaj in ugonabljal. Tužno, skoro ničemurno je zrl po morju. Kakor bi ga morile slutnje in sumi...

— Ah, Mara je moja, moja je ta vlačuga... saj jo ljubim, če je tudi razcapana... Naj bo izžemana, izrabljena, vse, čisto vse, pa moja je, ker jo ljubim... Moram jo ljubiti ker me je oklenila z verigami, ki se jih nikdar ne rešim... Pa svinja je!... Svinja je, pa bova šla v svinjak, da se bom tudi jaz primerno preobrazil... Z rilcem jo bom poljubljaj... Ha, prokleta... Mara, ljubezen je trpinčenje... Rad bi zaplesal po vražje... tralala, hopsasa... Zavrtal bi se do pekla... Za vrat... pa obesil... Veter bi majal... tralala, hopsasa... Trpinčiš me, ha, hudič vražji... Pa pametna nisi; nora si... Vse ženske so nore; spadajo v blaznico... ali pa v beznico... Iz moškega rebra je ustvarjena, pa je tako zvihta... Gorje nam, ako bi bila ustvarjena iz cele noge... Peklenki satan...

Solnce je lezlo za okrvavljenim morjem... Le košček je mola iz morja... A potapljalo se je vedno bolj...

Mahoma se Milko ustavi. Poslušaj. Kri mu zavre v glavi, srce mu utripa silneje...

— Življenje je iskanje dulitečih cvetic med trnjevim robidovjem, kjer se človek nevede opraska in okrvavi. Ako pa utrgaš cvetko previdno, ob koreninici, kjer robidovje nima trnja, tedaj si vesel

Mala oznanila.

Isče se blagajničarke, hotelski sluga in kuhinjsko dekle za hotel v zdravilišču. Naslov v upravi. 1039 2-2

Uradnica isče za takoj ali pozneje mehlovanje sobo s celo prehrano. Ponudbe na upravo "Tabora" pod "Takoj". 1049

Ročna stiskalnica in vinski sedčki na prodaj. Magdalenska ulica 18. 1047

Stekleno razstavno omaro proda ugodno Frida Novak, modistinja, Gosposka ulica št. 32. 1048

Stojnica za trgovino (Budel) s ploščo iz ametnega kamna in steklena omara se po ceni odda. Na ogled v predajalni Singerjevih šivalnih strojev v Šolski ulici 2. Istetam se izve tudi cena. 1050

Prazni zaboji se po zelo nizki ceni prodajo pri trdkri Baloh & Resina, Grajski trg 3. 1052

Delavci se sprejmejo na hrano. Gosposka ulica št. 23 pri hisnici. 1054

Katera narodna boljša družina sprejme na hrano in stanovanje za 1922/23 dva dijaka (brata)? Ponudbe na upravo lista.

Otoman ali divan in pisalno mizo, dobro ohranjeno, kupim. Naslov v upravi.

Dobro mleko za otroke se dobi vsak dan v mlekarni Ivana Golob, Slovenska ulica št. 16. 1040 6-2

in srce se smehlja nemožnosti narave, ki se ne more ubraniti človeka. In ti si mi cvetka, ti si bila v puščavi, a puščava mi je sedaj oživljena, življenjapolna... Kolikrat mi je duša slonela na oknu in gledala v nemirujoči svet. Črne sence so se plazile po njem, vse umazane in okužene. Sredi tega hrupa in vrvenja sem videl mično, krasno cvetko, dušico drago. Duša si jo je pozelela. Prirastla se mi je in nato sem jo zaprosil. Zunanosti njena lepa, krasna, divna, notranost pokvarjena, skazena, grehotna in strupena... Zapustil sem jo... da zapustil... A ti ti si čista, čista kot solza, pri tebi ostanem vedno, večno... Najsrčnejši dan preživljenega mrtvila življenjskega je bil današnji... Sklenili sta se ustni in srce je utripalo na mehkih grudih tvoje dušice... Mara, moja si... Nikdar nisi ljubila, prvič čutiš pomlajenje v sebi.

— Da, prvič! Nikdar nisem še ljubila. Milko se je zganil, zbolelo ga je; v hipu je bil trezen... Vinjenost je spulitela ob laži njegovega najdražjega. Prežal je z divjimi očmi... Z odprtimi usti, s stisnjenimi pestmi, z upogitjenim hrbtom se je pripravljaj na plen. Kakor zver je bulil iz skrivališča...

— Na to cvetko, v spomin... Ne, po ono naj grem, tam na koncu skale, na robu travnika, ona je lepša... Je bela, deviška... Da, ono... počakaj!
— Ne, ne, če me ljubiš, ne hodi...
— Zakaj? Misliš, da sem bojzljiv?..

Hipoma nastane hrup in grozan, divji krik. Mimo Mare zdrkne Milko k umetniku... Nastane kratek boj... Sopihanje, grizenje, praskanje, udarci, vzdih, obupni klici... Roke so krčevito grabile, izpod raztrganih oblek se je prikazala gola polt... A boj se je bližal h koncu... Še kratek sunek in oba padeta v brezno, v globoko morje...

Mara, kakor pribita, nato krik in se vzlekne onesveščena. Samo rahel veter je potegnil preko nje in se izgubljal dalje po otoku.

Morje je nalahno šumljalo in trepetalo. Solnce je še malce sijalo... In izpod solca, iz krvavega morja, sta se dvignili dve senci in bliskoma izginili v zadnjih izdihljajih zlatega drhtenja...

Solnce je zaspalo, le sanjalo je o dnevu; življenji sta preminuli pod sekiro vednoistega krvnika...

(Konec.)

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Trgov. pomočnik

za galanterijsko en gros trgovino v stroki izvežban se sprejme. Ponudbe na upravištvu tega lista pod "Zmožnost". 1053

Razpis dela.

V vasi Selnica ob Dravi se napelje električna luč. Načrti so na vpogled v občinskem uradu Selnica ob Dravi. Ponudbe se naj predložijo do 15. julija.

1051 3-1

Občinski urad.

Knjigoveški mojster

se takoj sprejme. Reflektira se samo na prvovrstno in samostojno moč, ki je že bila v enakih službah.

Mariborska tiskarna d. d.
Jurčičeva ulica 4.

Zahtevajte
povsod "TABOR"!